

158.6

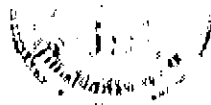
03367

ก.2

การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย

27 พ.ย. 2546

อรพินทร์ ชูชม
อังรา สุขารมณ
ทัศนาก ทอภักดี

รายงานการวิจัยฉบับสรุปที่ 64

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

พฤศจิกายน 2540

ISBN 974-596-956-7

การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย.

อรพินทร์ ชูชม¹ อัจฉรา สุขารมณ และ ทศนา ทองภักดี

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพจากปัจจัย ภูมิหลัง ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อม และเปรียบเทียบอำนาจในการอธิบายการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพจากปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ตลอดจนวิเคราะห์หาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1,167 คน ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์หาค่าคงที่ของพหุคูณชนิดเป็นกลุ่มตามลำดับขั้น พบว่าทั้งสามกลุ่มปัจจัยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ โดยที่ปัจจัยส่วนบุคคลมีอำนาจในการอธิบายการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้มากที่สุด ผลการวิเคราะห์รูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ พบว่าปัจจัยต่าง ๆ ส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นกลุ่มนักเรียนที่อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญในการพัฒนาทางอาชีพของนักเรียน นักเรียนระดับนี้ต้องมีการเตรียมการเพื่อเข้าสู่อาชีพ หรือการศึกษาที่เฉพาะทางต่อไปในอนาคตที่จะเป็นตัวกำหนดอาชีพของนักเรียน ถึงแม้ว่าแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 7 (พุทธศักราช 2535 - 2539) ได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องดังกล่าวนี้ โดยมีมาตรการส่งเสริมการจัดบริการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักเลือกเรียนในสิ่งที่ตนมีความสนใจ และมีความถนัด รวมทั้งเป็นช่องทางในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ และส่งเสริมให้สถานศึกษาทำหน้าที่แนะแนวอาชีพแก่ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535) แต่จากการที่ทบวงมหาวิทยาลัย ได้สำรวจจำนวนผู้ออกกลางคันซึ่งเป็นนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในปี พ.ศ. 2530 พบว่าสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการออกกลางคันส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการศึกษา อาชีพที่ไม่เหมาะสม เช่น สาเหตุที่ออกกลางคันเนื่องจากเห็นอาชีพที่เรียนหางานได้ยากในอนาคต เรียนไปแล้วจึงพบว่าไม่ถนัดในสาขานั้นและอาชีพที่ตรงกับสาขาที่เรียนไม่อยู่ในความสนใจ (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2532) นอกจากนี้การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นยังพบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครจำนวนมากกว่าร้อยละ 50 ยังไม่รู้ว่าตนเองสนใจ ต้องการอะไร และยังไม่มีความ

¹ ถ้าต้องการติดต่อเกี่ยวกับการวิจัยเรื่องนี้ ส่งจดหมายมาที่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพินทร์ ชูชม สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร สุขุมวิท 23 คลองเตย กรุงเทพฯ 10110

ความแน่นอนในการเลือกสาขาที่ศึกษาต่อ และอาชีพในอนาคต (อรพินทร์ ชูชม อัจฉรา สุขารมณ และ ทศนา ทองภักดี, 2538) เช่นเดียวกับผลการวิจัยในการศึกษาระดับปริญญาตรี ของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่านิสิตปริญญาตรีประมาณร้อยละ 10 - 50 เลือกอาชีพไม่สอดคล้องกับคณะที่ศึกษา (อัจฉรา สุขารมณ อรพินทร์ ชูชม และ ทศนา ทองภักดี 2540) ซึ่งถือว่าเป็นความสูญเปล่าทางการศึกษาอันหนึ่ง

ดังนั้นการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจึงมีความสำคัญมาก เพราะเป็นการกำหนดแนวทางในการศึกษาและการดำเนินชีวิตในอนาคต การที่นักเรียนตัดสินใจทางการศึกษา - อาชีพได้ นักเรียนต้องรู้จักและเข้าใจตนเองได้ดีพอ ว่าตนเองมีความสามารถ ความสนใจ ถนัดทางด้านไหน มีข้อมูลทางด้านการศึกษา อาชีพ ที่เพียงพอ ไม้มีความยากลำบากในการตัดสินใจ และมีแนวทางของตนเองที่แน่นอนเพื่อการเตรียมตัว และวางแผนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ (สายสุรี จุติกุล, 2510; Holland, Gottfridson, & Power, 1980) การตัดสินใจทางการศึกษา อาชีพที่เหมาะสมได้ จะช่วยบรรเทาปัญหาทางการเรียน ปัญหาทางด้านอารมณ์ของนักเรียน ตลอดจนปัญหาสังคม และเศรษฐกิจ ดังที่นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่าน (นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2528 สายสุรี จุติกุล, 2510) กล่าวว่า บุคคลที่สามารถตัดสินใจทางการศึกษา - อาชีพได้อย่างถูกต้องตรงกับความต้องการ ความถนัด และความสนใจของตนเอง จะส่งผลให้บุคคลนั้นเห็นคุณค่า สักดิ์ศรี เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เกิดความรู้สึกพึงพอใจต่อการศึกษา-อาชีพนั่น และมีโอกาสประสบความสำเร็จในเรื่องดังกล่าวนี้สูงตามไปด้วย

นอกจากนี้งานวิจัยส่วนใหญ่ได้มีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางอาชีพกับตัวแปรต่าง ๆ ที่หลากหลาย เช่น ผลการวิจัยพบว่า เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจสังคม มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพ (สมสมุทร มุ่งสันติ.2539) ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง และการควบคุมภายใน-ภายนอก ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ (ผกา บุญเรือง. 2520; Taylor & Popma, 1990) นอกจากนี้การสนับสนุนจากผู้ปกครอง ครู และเพื่อนร่วมงานยังเป็นตัวกำหนดระดับความไฝ่ฝันทางอาชีพ (Farmer, 1985) ซึ่งการศึกษาวิจัยที่ผ่านมามีน้อยมากที่จัดรวบรวมตัวแปรที่มาจากกลุ่มปัจจัยที่ต่างกันไว้ด้วยกันในการอธิบายพฤติกรรมการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงสนใจที่จะทำการวิเคราะห์การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ โดยอาศัยแนวคิดของแบนดูรา (Bandura, 1978) ที่ระบุว่าพฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากปัจจัย 3 ปัจจัยที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ได้แก่ (1) อิทธิพลของภูมิลัษณ์ เช่น เพศ พื้นความรู้เดิม (2) ปัจจัยทางจิตลักษณะ เช่น ความเป็นตัวของตัวเอง การรับรู้ความสามารถของตนเอง และ (3) ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม หรือปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อบุคคล เช่น การสนับสนุนจากผู้ปกครองและเพื่อน ผลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะทำให้เกิดความเข้าใจอย่างสมบูรณ์ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ

ทางการศึกษา-อาชีพ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการทางการศึกษา-อาชีพ และการให้บริการแนะแนวทางการศึกษา-อาชีพได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อเปรียบเทียบอำนาจในการอธิบายการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพจากกลุ่มปัจจัยที่ต่างกัน ได้แก่ จากปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อม
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5, และ 6) สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 จำนวน 1167 คนจาก 11 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยกำหนดให้เขตท้องที่ทางการศึกษาเป็นชั้น (Stratum)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ แบบสอบถามรวมเล่ม เรื่อง “การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ” โดยให้ผู้ตอบรายงานตัวเองตามข้อเท็จจริง จากแบบสอบถามและแบบวัดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามภูมิหลัง
2. แบบวัดการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ เป็นแบบวัดที่วัดความสามารถในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้อย่างเหมาะสม โดยพิจารณาคุณลักษณะดังต่อไปนี้ได้แก่ การมีเอกลักษณ์ของตนเอง ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพ และความพร้อมในการตัดสินใจ
3. แบบวัดความเป็นตัวของตัวเอง เป็นแบบวัดที่มุ่งวัดคุณลักษณะที่บุคคลแสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเอง เป็นอิสระ กล้าแสดงออก และมุ่งมั่นกำหนดทิศทางในการกระทำการต่าง ๆ ด้วยตนเอง
4. แบบวัดความวิตกกังวล เป็นแบบวัดที่มุ่งวัดลักษณะของบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปที่แสดงออกในด้านอารมณ์ ความรู้สึก ในลักษณะที่แสดงความรู้สึกไม่สบายใจ เศร้าหมอง ตึงเครียด

ลับสน หรือแสดงออกในทางพฤติกรรม ในลักษณะที่ลังเล หลีกเลียง และมีความยากลำบากในการปฏิบัติตนในสถานการณ์ที่วิกฤติ

5. แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน เป็นแบบวัดที่มุ่งวัดความเชื่อเกี่ยวกับประสบการณ์ทั่วไปที่ผ่านมาจากบุคคลทั้งที่ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวว่าเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง หรือการควบคุมของตนเองของบุคคลนั้น เช่น ความสามารถ ความพยายาม ขี้เกียจ หรือเกิดจากสิ่งที่อยู่ภายนอก การควบคุมของตนเอง เช่น ขึ้นอยู่กับคนอื่น โชคความ

6. แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นแบบวัดที่มุ่งประเมินการรับรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาของบุคคลโดยทั่วไป มากกว่าความสามารถในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เป็นจริง

7. แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นแบบวัดประเมินค่าหรือการรับรู้ของผู้ตอบว่าเป็นผู้ที่มีคุณค่า มีความสามารถในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ มีความเชื่อมั่นในตัวเอง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค รับรู้ในทางที่ดีเกี่ยวกับตนเองว่าตนเองมีประสิทธิภาพ

8. แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม เป็นแบบวัดที่มุ่งวัดสัมพันธภาพของนักเรียนกับบุคคลในสภาพแวดล้อมได้แก่ บิดามารดาหรือผู้ปกครอง ครู-อาจารย์ และเพื่อน ในเรื่องการแสดงออกซึ่งความรักความเอาใจใส่ การดูแล การให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือ ตลอดจนการรับรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

แบบวัดต่าง ๆ ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ และมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับได้ทั้งอำนาจจำแนก ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความเชื่อมั่น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical package for social sciences) และ AMOS (Analysis of moment structure) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเป็นกลุ่มตามลำดับขั้น (Hierarchical set multiple regression analysis) เพื่อกำหนดอำนาจพยากรณ์ของแต่ละปัจจัย หลังจากขจัดอิทธิพลของปัจจัยอื่น การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ประกอบด้วยปัจจัย 3 กลุ่ม : ปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อม

3. การวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (Path analyses) ของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่รายงานว่าเป็นผู้มีประสบการณ์ในการสอบเทียบชั้น ม.6 จำนวนร้อยละ 52.1 และส่วนใหญ่สอบเทียบผ่านชั้น ม.6 จำนวนร้อยละ 70 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่รายงานว่าจะขอคำปรึกษาหรือแนะนำจากบิดามารดาในการเลือกการศึกษา-อาชีพ จำนวนร้อยละ 43 จากครูอาจารย์ ร้อยละ 13 จากญาติพี่น้องร้อยละ 7 และจากเพื่อนร้อยละ 6 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.4 กำเนียงถึงความรู้ความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของตนเองเป็นอันดับแรก ในการตัดสินใจเลือกการศึกษา-อาชีพ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่ จำนวนร้อยละ 51 ยังมีความไม่แน่ใจในการตัดสินใจเลือกสาขาที่ศึกษาต่อ และจำนวนร้อยละ 66 ยังไม่แน่ใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่จำนวนร้อยละ 90 รายงานว่าจะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่จำนวนร้อยละ 48 รายงานว่าวางแผนที่จะทำงานในหน่วยงานเอกชน

2. ปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อมสามารถร่วมกันอธิบายการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชายได้ร้อยละ 37 และนักเรียนหญิง ได้ร้อยละ 34 โดยที่ปัจจัยส่วนบุคคลสามารถอธิบายการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้มากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยภูมิหลัง และปัจจัยสภาพแวดล้อม อธิบายการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้น้อยที่สุด

3. รูปแบบการวิเคราะห์การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพที่เสนอไว้นั้นสอดคล้องกับข้อมูล โดยพบว่าการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียน เป็นผลมาจาก พื้นความรู้เดิม ความเป็นตัวของตัวเอง ความสามารถในการแก้ปัญหา การรับรู้ความสามารถของตนเอง และการสนับสนุนจากเพื่อน โดยตัวแปรเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชาย โดยรูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงมีความคล้ายคลึงกัน นอกจากพื้นความรู้เดิมเพียงตัวแปรเดียวที่ไม่มีอิทธิพลโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนหญิง จากการวิเคราะห์รูปแบบที่เสนอไว้นั้นการรับรู้ความสามารถของตนเอง (เป็นตัวแปรหนึ่งจากปัจจัยส่วนบุคคล) มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

จากการเปรียบเทียบองค์ประกอบย่อย 3 ด้านของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ : เอกลักษณะของตนเอง การรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพ ความพร้อมในการตัดสินใจ พบว่ารูปแบบที่เสนอในกลุ่มนักเรียนชายสามารถอธิบายความแปรปรวนของการรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพได้มากกว่าเอกลักษณ์ของตนเอง และความพร้อมการตัดสินใจ และรูปแบบที่เสนอในกลุ่ม

นักเรียนหญิงสามารถอธิบายความแปรปรวนความพร้อมในการตัดสินใจได้มากกว่า เอกลักษณ์
ของตนเองและการรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพ

ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติและการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ข้อค้นพบที่ได้อาจใช้เป็นแนวทางให้ครู-อาจารย์ และนักแนะแนวให้บริการการแนะ
แนวทางการศึกษา-อาชีพที่เหมาะสม นอกจากนี้แบบวัดการตัดสินใจทางอาชีพยังสามารถใช้เป็น
เครื่องมือในการวินิจฉัยนักเรียนที่มีปัญหาในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ แบบวัดนี้อาจใช้
จำแนกนักเรียนที่มีปัญหาด้านเอกลักษณ์ ออกจากนักเรียนที่มีปัญหาด้านการขาดข้อมูลทางการ
ศึกษา-อาชีพ หรือนักเรียนที่ขาดความพร้อมในการตัดสินใจ

2. ถึงแม้ว่างานวิจัยนี้ไม่พบว่าการสนับสนุนจากครูอาจารย์มีอิทธิพล โดยตรงหรือโดย
อ้อมต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ แต่ครูอาจารย์อาจต้องเพิ่มบทบาทของตนเองให้มาก
กว่านี้ในการช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องพัฒนาการทางอาชีพเพื่อให้เห็นความสำคัญ

3. ในงานวิจัยนี้ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ และ
ปัจจัยต่าง ๆ (ปัจจัยทางภูมิหลัง ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสภาพแวดล้อม) ได้ทำการสำรวจใน
เวลาเดียวกัน ดังนั้นการศึกษาต่อไปควรใช้รูปแบบการวิจัยระยะยาวหรือการวิจัยเชิงทดลองเพื่อ
ยืนยันตัวแปรสาเหตุและตัวแปรผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การวิจัยต่อไป อาจเพิ่มประเภทการสนับสนุนที่ต่างกันนอกเหนือจากแหล่งการ
สนับสนุน เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้ตัวแปรที่มาจากแหล่งการสนับสนุนต่าง ๆ สามารถอธิบาย
การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้น้อยมาก

An Analysis of Factors Related to Educational and Career Decision Making of Upper Secondary Students

Oraphin Choochom Ashara Sucaromana and Tasana Tongpukdee

Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University

The objectives of this study were (1) to explain educational and career decision making from related factors, (2) to compare the strength of contribution such as background, personal, and environment factors to educational and career decision making, and (3) to analyze the causal relationships of related factors affecting educational and career decision making in male and female upper secondary students. The sample consisted of 1,163 upper secondary students in the Bangkok Metropolis. Hierarchical set multiple regression analyses indicated that all three factors significantly ($p < .05$) related to educational and career decision making. The personal factor contributed to educational and career decision making most. Path analysis obtained fitted models with 3 factors and revealed indirect effects as well as direct effects on educational and career decision making.

In analyzing a model to explain educational and career decision making of male and female upper secondary students, the conceptual model was strongly influenced by Bandura's (1978) theory, in which learning and related behavior are viewed as resulting from three factors of interacting influences : (1) background factors such as gender and prior knowledge; (2) psychological or personal factors such as autonomy and perception of self - efficacy; and (3) environment or social factors such as teacher and peer supports. The findings from this research provide the complete understanding concerning factors relating to educational and career decision making.

Purpose of the study

The purposes of this study were (1) to explain educational and career decision making from related factors, (2) to compare the strength of contribution such as background, personal, and environment factors to educational and career decision making, and (3) to analyze the causal relationships of related factors affecting educational and career decision making in male and female upper secondary students.

Method

Sample

The sample consisted of 1,163 10th (M.S.4), 11th (M.S.5), and 12th (M.S.6) grade students from 11 upper secondary schools under the Department of General Education, Ministry of Education in the Bangkok Metropolis.

Measuring Instruments

1. Background questionnaire
2. Educational and career decision making inventory.
3. Autonomy inventory
4. Anxiety inventory
5. Locus of control inventory
6. Problem - solving ability inventory.
7. Self - efficacy inventory.

All inventories were examined psychometric properties. The reliability coefficients of these inventories are acceptable.

Data Analysis Procedures

The Computer program SPSS/PC and AMOS were used for data analysis.

1. Such descriptive statistics as frequency, percentage, mean, standard deviation, and correlations were used to describe sample characteristics and variables.

2. The hierarchical set multiple regressions analyses were conducted to determine the relative strength of different sets of independent variables. The present model contains three sets of independent variables : Background, personal and environment.

3. Path analyses were employed to test the causal models of educational and career decision making.

Results

The research findings are summarized as follows :

1. The majority of upper secondary students (52.1 %) in formal education system took M.S. 6 equivalence examination, with 70% of the students passing the examination. Students generally reported that the persons who they need to consult with and discuss educational/vocational choices are parents (43%), teachers (13%), relatives (7%), and peers (6%). Most students (55.4%) are primarily concerned with their abilities, interests, and aptitudes in educational/vocational choice. They are largely uncertain about both their educational decisions (51%), and vocational decisions (66%). However, most students (90%) reported that they intend to pursue their studies at the post secondary education level. The majority of students (48%) plan to work in the private sector.

2. Background, personal, and environment factors could explain 37% of the variance in educational and career decision making for male students, and 34% of the variance in educational and career decision making for female students. In

particular, the personal factor contributes to educational and career decision making most, the background factor is second in terms of strength of contribution, and the environment factor is the least.

3. The proposed model of both male and female upper secondary students' educational and career decision making fits the data. Career decision making is the result of prior knowledge, autonomy, problem-solving ability, self-efficacy, and peer support which has direct influences on educational and career decision making for male students. There is a similarity between male and female models in educational and career decision making except prior knowledge which has no direct or indirect effect on female students' educational and career decision making. Furthermore, self-efficacy, a personal factor, is the most powerful influence on both male and female students' educational and career decision making.

Comparing the 3 dimensions of educational and career decision making (i.e., identity, educational - vocational information, and readiness in decision-making), educational - vocational information accounts for more variance from the three factors than do the other dimensions for male model. However, the three factors could explain more variance in readiness in decision-making than do the other dimensions for female model.

Recommendations based on the findings are summarized as follows:

1. The findings might help teachers and counselors to determine which intervention or guidance would yield highest probability of right educational and career decision making. In addition, the career decision making inventory could serve as a diagnostic tool for students who have problems concerning career decision making (i.e., identity, information, and readiness). The inventory could be used to differentiate students having identity problems from those lacking educational/vocational information or those lacking readiness to decide.

2. Although teacher support has no direct and indirect effects on educational and career decision making, teachers could be more helpful to their students in career development in order to make a difference.

3. In this study, the causal relation between educational and career decision making and background, personal, and environment factors was explored in cross-sectional research. Further studies should be designed in longitudinal or experimental research in order to effectively determine causal direction.

4. The future research should include different types of support in addition to different sources of support. In this study the amount of variance in career decision making explained by different sources of support is small.

บรรณานุกรม

- นวลศิริ (เปาโรหิตย์ (2528) พัฒนาการทางอาชีพ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทววงมหาวิทยาลัย (2532). การประสานสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาระดับมัธยมศึกษาอาชีวศึกษากับอุดมศึกษา รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พกา บุญเรือง (2530). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจเลือกอาชีพ วุฒิภาวะทางอาชีพ และการควบคุมภายใน-ภายนอก ปริญญานิพนธ์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.
- สมสมุท มุ่งสันติ (2539). ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกประกอบอาชีพอิสระของ นักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ สหวิทยาลัยอีสานใต้. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สายสุรี จุติกุล (2510). เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง การเลือกอาชีพ กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2538). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535 - 2539) กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- อรพินทร์ ชูชม อัจฉรา สุขารมณ และ ทศนา ทองภักดี (2538). การศึกษานำร่อง การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อัจฉรา สุขารมณ อรพินทร์ ชูชม และ ทศนา ทองภักดี (2540). องค์ประกอบทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการเลือกอาชีพของนิสิตปริญญาตรี. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 62. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- Bandura, A. (1978). "The self system in reciprocal determinism." American Psychologist, 33, 344-358.

- Farmer, H.S. (1985). Model of career and achievement motivation for women and men. Journal of Counseling Psychology, 32(3), 363 - 390.
- Holland, J.L. Gotffridson, D.C. & Power, P.G. (1980). Some diagnostic scales for research in decision making and personality : Identity, information, and barriers, Journal of Personality and Social Psychology, 39(6), 1991 - 1200.
- Taylor, K.M. & Popma, J. (1990). An examination of the relationships among career decision - making self - efficacy, career saliance, locus of control and vocational indecision. Journal of Vocational Behavior, 37, 17 - 31.